

Naslov članka/Article:

Ljudska pripoved pri pouku književnosti The folk tale preservation project

Avtor/Author:

Mojca Pažon

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk št. 1/2017, letnik 19

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2017

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Mojca Pažon,

VIZ II. Osnovna šola
Rogaška Slatina

Ljudska pripoved pri pouku književnosti

POVZETEK: Projekt je kot primer dobre prakse osredinjen na ustno slovstvo domačega kraja, ki je izjemno bogato in med mlajšimi generacijami skoraj pozabljeno. Slovensko ljudsko izročilo je del kulturne dediščine, zato ne bi smelo biti spregledano kot eno od izhodišč za vzgojno-izobraževalni proces, saj je pomembno in življenjsko, da izhajamo iz zgodovine naših prednikov ter otrokom tako omogočimo postopno dojetje pomena preteklosti. Projekt obravnave ljudskih pripovedi je predstavljen v okviru pouka književnosti v 1. in 2. razredu, na dnevih dejavnosti, popoldanskih delavnicah s starši, sodelovanju z zunanjimi poznavalci obravnavane tematike ipd. S tem sem tako pri učencih kot tudi njihovih starših vplivala na poznavanje, drugačno prebiranje in razumevanje ljudskega ustnega slovstva iz domačega kraja, ki pojasni številne kulturno-zgodovinske znamenitosti. Nastalo učno gradivo (gledališka uprizoritev, knjižna zbirka ljudskih pripovedi z izdelki otrok in fotografijami ...) zagotovo vpliva na trajnost znanja učencev in spodbuja učitelje, da bi bolj smelo zajadrali na področje slovenskega ljudskega izročila in obogatili pouk ter ohranjali slovensko tradicijo.

Ključne besede: ljudsko izročilo, ustno slovstvo na Kozjanskem in v Obsotelju, pouk književnosti, projektno delo.

The folk tale preservation project

Abstract: A good practice example, this project is focused on the local verbal literature that is exceptionally rich, although almost forgotten among younger generations. Slovenian folk tales are a part of our cultural heritage and should as such not be overlooked as one of the topics with which to begin our educational process, knowing that it is important and vital we derive from the history of our ancestors, thus enabling our children to gradually start comprehending the importance of the past. We should be aware that the expected and required objectives in schools cannot be obtained, if teachers are not interested in or qualified for introducing folk tradition to pupils. It is not sufficient to know only a handful of folk songs, folk tales, counting-out rhymes, and games that can be found in the existing and approved teaching material. Alarming as well is the fact that the field of folk dances is also being overlooked. Even the study programme

for primary school teachers of the first five grades itself does not put emphasis on the folk tradition, except when students themselves take it as elective contents, present it in their research papers etc. The folk tales teaching project is presented at first- and second-grade literature classes, at activity days, at afternoon workshops with parents, as collaboration with external folk tradition experts etc. All the above listed activities helped the author to familiarize her pupils and their parents with the local verbal folk literature, through which numerous cultural and historical sites are explained, as well as to teach them how to read the tales in a different way, and understand them better. The resulting teaching material (a staged theatre play, a collection of folk tales with photographs and products the children had made) most definitely contributed to pupils' permanent knowledge and encourages teachers to set sail more courageously into the waters of the Slovenian folk tradition, thus enriching their classes and preserving the Slovenian tradition.

Keywords: folk tradition, verbal literature in the area of Kozjansko and Obsotlje, literature class, project work

Opredelitev ljudskega izročila

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (2014) je ljudsko izročilo opredeljeno kot navade, običaji, verovanja, ki se z ustnim sporočanjem širijo in ohranjajo iz roda v rod; gre za ohranjanje česa iz preteklosti, zlasti na področju duhovne kulture.

Pojem slovstvo, ki se mu M. Stanonik (1980, 1999, 2003) posveča že več desetletij, zajema celotno besedno umetnost, pojem literatura pa je omejena na za-/pisano v knjigah. Ustno slovstvo je posebna oblika besedne umetnosti, ki se od za-/pisane besedne umetnosti (literature) loči predvsem po strukturi jezika, za kar se je uveljavil izraz ustni slog. Na nadaljnjih stopnjah je poetika bolj razvita in dodelana tudi zahvaljujoč pisavi. Med njene značilnosti sodijo pomanjševalnice, ukrasni pridevki, stalna števila, tipični začetki in konci besedil ipd. Z zapisi postanejo folklorna besedila del književnosti, s čimer se zabriše njihova izvirnost.

Posamezni slovenski avtorji ustno slovstvo različno delijo. J. Kos (1991, str. 57) glede na notranji ustroj razlikuje lirsko in epska besedila, glede na ritem pa pesniška in prozna. Med pesniške uvršča: balado, romanco, junaško pesem, legendarno pesem, bajeslovno pesem, ki so vse pripovedne. K lirskim sodijo najstarejše obredne pesmi, pozneje ljubezenske, pивske in vojaške. Prozna besedila so bajka, pravljica, pripovedka, legenda, šaljivka, zagovori in pregovori.

Za razliko od njega M. Stanonik (1999) glede na pojavnost loči tri zvrsti ustnega slovstva; poleg petih oblik (pesništva), nevezanih oblik (pripovedništva) še ritmizirane obrazce.

Kadar pa se v ustnem slovstvu naslonimo na prikazane motive in izberemo osrednjega, ločimo po J. Kelemina (1997) šest temeljnih skupin: duhovi, vilinska bitja, demonska bitja, nebeški vladar, svet in njega ureditev ter junaške snovi. Z njimi pojasnjujemo, katere in kakšne bajeslovne osebnosti poznamo Slovenci.

Pravljice, katerih poimenovanje izvira iz nedovršnega glagola **praviti**, so dolge, kompozicijsko zahtevnejše in estetsko najbolj dognan folklorni žanr, pojasnjuje M. Stanonik (2003). Nadaljuje, da je povedka v nasprotju s pravljico kratka, kar pove nedovršni glagol **povedati**, iz katerega je izpeljano njeno poimenovanje. Zgradba slednje je preprosta, priložnostna, vsebina pa večkrat temačna, pogosto z nesrečnim koncem.

Pripovedke (v folkloristiki imenovane povedke) so bolj povezane z okoljem in podajajo resnične ali vsaj mogoče dogodke; imajo poučno jedro, zato v okviru slovstvene folklore pomenijo svojevrstno znanost. Bajčne pripovedke ali **bajke** so po tematiki najstarejše in razlagajo naravne, nebesne ter zemeljske prikazni, nastanek sveta, elementarne nesreče. V njih nastopajo dobra in slaba bajeslovna bitja, samo ime pa je slovenska različica tuje besede »**mytos**«. Krščanske pripovedke ali **legende** so izmišljene zgodbe

iz krščanskega življenja, govorijo o kaznovanju in spreobrnitvi, vanje so pogosto vpletene tudi pravljичne prvine. **Zgodovinskim pripovedkam** dajejo časovni okvir zgodovinski dogodki ali jim posodijo resnične osebnosti. **Razlagalne pripovedke** pojasnjujejo lastnosti v naravi: pri človeku, živalih, rastlinah, v neživi naravi (adamovo jabolko, zakaj ima zajec kratek rep, od kod velike skale sredi polja ...). Spregledati ne gre tudi šaljivih zgodb ali **smešnic**, v katerih prvoosebni pripovedovalec z vso resnostjo pripoveduje o nemogočih pripetljivih prebivalcev določenega kraja (Lemberžani, Ribničani). **Anekdote** se nanašajo na konkretno resnično osebo ali dogodek. Posebna oblika so še spominske pripovedi ali **spomini**, ki se ločijo od anekdot po osebnem odnosu do pripovedovane tematike, lahko so tudi daljši in epsko naravnani.

Pripovedovanje ljudskega izročila

Že v antiki so retoriki vedeli, da se pesnik rodi, govorec pa naredi. Pripovedovanje zgodb je umetniški poklic, ki za sredstvo sporočanja uporablja predvsem govor. Obstajata dve poti v umetnosti pripovedovanja, kot navaja L. Jenče (v Goljevšček, Alenka ...idr, 2006): tradicionalni način ter umetnost pripovedovanja kot samosvoja umetniška pot. Pripovedovalec na umetniški poti se mora nenehno posvečati razvijanju čutenja in drugih odrskih spretnosti, da postaja za svoje naslovnike prepričljivejši.

Pripovedovanje ni samo družaben dogodek, lahko je tudi ena izmed didaktičnih metod dela v učnem procesu. Dober učitelj bi moral biti tudi dober recitator in mojster besede, vendar danes ni tako. K. Podbevšek (2006, str. 32) v svojem delu *Govorna interpretacija literarnih besedil* razlikuje pet tipov šolske govorne interpretacije glede na književno zvrst in glede na to, ali gre za branje in govorjenje na pamet:

- interpretativno branje proze,
- interpretativno govorjenje (pripovedovanje) proze na pamet,
- interpretativno branje poezije,
- interpretativno govorjenje poezije na pamet ali recitacijo,
- interpretativno branje dramskega besedila ali (interpretativno) branje vlog.

Književna didaktičarka M. Kordigel Aberšek (2008) piše, da je v razredu treba brati in pripovedovati. Pojasnjuje, da pripovedovanje izredno spodbuja otrokovo domišljijo, ker je doživetje zgodbe močnejše in intenzivnejše.

Pripovedovalec z očesnim stikom takoj zazna, ali imajo otroci težave z razumevanjem, zato lahko takoj ustrezno pojasni ali odstrani motnjo. Ker učitelj ne zna vseh besedil na pamet, otrokom posreduje le zgodbo in avtorjeve etične sodbe, nikakor pa ne more prenesti estetskih komponent literarnega dela. Zato svetuje učiteljem pripovedovanje proznih besedil na pamet, recitiranje poezije in uprizoritve dramatizacije z lutko.

Poznavalka mladinske književnosti M. Kobe (1999) navaja, da je živo pripovedovanje najtesnejši in najučinkovitejši stik z otroškim poslušalcem. Tega ne more nadomestiti še tako dovršeno branje ali glas iz radia in podoba s televizije. Pripovedovalec ni obremenjen s knjigo in z odstavki, pripoveduje spontano in neprisiljeno, ustvarja prijetno vzdušje, medsebojno naklonjenost in zaupanje.

A. Štefan (v Kukovec D. 2009) pojasnjuje, da kadar se pripoveduje zaradi lepote dogodka samega in zaradi praktičnih učinkov, se krepi otrokova koncentracija in sposobnost poslušanja, širi se njegov domišljjski svet, ustvarjajo se temelji za samostojnost in ustvarjalnost. S skrbno izbranimi pripovedmi se v otroku vzpostavlja sistem moralnih vrednot, širi se besedni zaklad in vpliva na oblikovanje estetskega okusa. Pripovedovanje primerno izbranih in poslušanje kakovostnih zgodb pritegne poslušalce vseh starosti.

Potek projekta

Za raziskovanje izbrane tematike sem se odločila, ker želim približati pomen ljudskega izročila ne le učencem in staršem, ampak tudi učiteljem. Izročilo se ohranja predvsem ob posredovanju znanja in izkušenj s starejših na mlajše generacije, pri čemer je vzor najpomembnejše vzgojno sredstvo.

V projekt je bilo vključenih 15 učencev 1. in 2. razreda POŠ Kostrivnica VIZ II. OŠ Rogaška Slatina, starih 5 do 7 let, in neposredno tudi njihovi starši. Preden sem za projekt navdušila starše, sem s preprostim literarnim kanonom družine ugotovila začetno stanje in problem nepoznavanja ljudskega slovstva.

Izdelala sem natančen akcijski načrt sodelovanja s starši, starimi starši ter drugimi zunanji sodelavci in umestila pripovedno izročilo ne le v dneve dejavnosti na naši šoli, ampak tudi popoldanska neformalna druženja s starši. Bralno-pripovedovalni projekt, ki je bil prvotno načrtovan za čas od jeseni do pomladi,¹ se je podaljšal vse do konca šolskega leta, s čimer je rasel in postajal kakovostnejši.

Najprej sem prevzela vlogo mentorice branja in pripovedovanja, saj imam tudi sama zelo rada področje

¹ Vsak zadnji petek v marcu na II. OŠ Rogaška Slatina poteka dan šole, ki je pravzaprav dan odprtih vrat s prikazom dejavnosti za starše in širše. Projekt je bil za to časovno omejen, ker se je predvidevalo, da se bo z omenjeno predstavitevjo zaključil. Toda veliko zanimanje sodelujočih pri projektu in nove ideje, ki so se nam porodile med izvajanjem, ter še neraziskano gradivo so razlogi, da smo projekt podaljšali do konca pouka.

književnosti in se zavedam, da književni pouk razvija tudi širše vzgojne cilje in vpliva na oblikovanje vrednot, stališč in prepričanj. Sodeč po odzivih sodelujočih in njihovi naraščajoči motiviranosti, menim, da sem svojo vlogo uspešno opravila. Prvo oviro, ki sem jo morala prestopiti, je bil izbor besedil. Osrednji kriterij, ki sem ga upoštevala, je bil umestitev pripovednega dogajanja v konkreten prostor, območje okoli »gore« Boč, pod vznožjem katere leži tudi vasica Kostrivnica s Podružnično osnovno šolo Kostrivnica. Dobra ura hoje nezahtevnega vzpona tudi za otroške nožice prvo- in drugošolcev predstavlja dosegljiv cilj.

Naš izhodiščni nabor je obsegal pet pripovedi:

- o bočkem zmaju,
- o jami Balunjači,
- o velikem travniku na Formilah,
- o konjskem furežu,
- o toplem potoku.

V nadaljevanju so učenci predlagali tudi svoje pripovedi, želeli so izvedeti več o smešnih pripetljajih Lemberžanov, zato smo vključili tudi te. Zadnjo, Bočko uganko, sem izbrala, ker sem sodelovala pri njenem prevodu v lokalni narečni govor.

Pri obravnavanju izbranih ljudskih pripovedi sem izhajala iz ciljev Učnega načrta za predmet slovenščina (2011), ki sem jih konkretizirala glede na obravnavano pripoved in jih prilagajala učencem. Posvečali smo se tudi razlagi besed in neposredno staršem pri preverjanju trajnosti znanja podala še zgodovinsko ali pokrajinsko ozadje pripovedi. Učenci so med projektom spoznali in usvojili veliko novih pojmov (npr. glažutarstvo, etnologinja, vrtača), nekaj arhaičnih izrazov, metafor (ne duha ne sluha, šiba božja) in

literarnovednih izrazov (npr. zbiratelj, pripoved, pravljica), zato so nekateri dosegali že cilje, ki so predvideni za tretji razred.

Ob ozaveščanju dejstva, da je mogoče isto literarno delo posredovati na različne načine in da ima vsak način svoje zakonitosti ter da so tudi naši okusi različni, sem učencem približala različne možnosti in medije seznanjanja s pripovedmi in jih usmerjala ter vodila v poustvarjalnem delu, ki ni bil le pripovedovalsko naravn, ampak smo se lotili tudi prvin gledališkega in lutkovnega ustvarjanja.

Pripovedi, ki smo jih obravnavali, težje uvrstimo v folklorne žanre, ker imajo več primesi, ampak vseeno je mogoče ugotoviti, da po prevladujočih motivih spadajo med bajčne (O bočkem zmaju), razlagalne (Od kdaj izvira topla voda) s primesmi legende (O velikem travniku na Boču), zgodovinske (O jami Balunjači) in šaljive zgodbe (Lemberžani). Spoznali smo tudi razširjeno pripoved v pravljico (Topli potok). Obravnavane pripovedi smo na predlog učencev preoblikovali v dramska besedila, pripoved O živalih, ki so šle v Lemberg za godce pa v lutkovno predstavo.

Za natančnejši pregled obravnavanih besedil dodajam kratko primerjavo v spodnji tabeli.

Obstaja še vrsta legend o zidanju cerkva in gradov ter krščanskih pripovedi, ki jih nismo uspeli vključiti v svojo zbirko, a si zagotovo zaslužijo, da jih ne pozabimo.

Učenci so bili skozi učni proces glavni soustvarjalci književnega pouka, bili so zelo motivirani; polni pričakovanj in bogatih predstav ter idej so komunicirali z besedilom.

Pri uvodni motivaciji sem izhajala iz učencev in uporabljala različne pristope (stara skrinja s predmeti, fotografijami, neposredna narava), učencem pa je bil

	KNJIŽEVNE OSEBE	KNJIŽEVNI PROSTOR	BESEDILNI POMEN
O BOČKEM ZMAJU	lintvar, Kostrivničani	votlina v gori Boč	Gora Boč je prerok slabega vremena še danes, ko ima Boč kapo, se bo vreme poslabšalo.
O VELIKEM TRAVNIKU NA BOČU	Formilčani, bog v podobi berača	Formile	Kdor ne spoštuje krščanske vere, je po predhodnih neuspešnih opozorilih kaznovan.
O JAMI BALUNJAČI	velikan, razbojnika Špelka s svojimi pajdaši, vile	jama Balunjača in Špelkina votlina pod vrhom Boča	V jami najdemo zavetje.
O TOPLEM POTOKU	Janko in njegova mati, vila	Studenice	Otrokovo žrtvovanje je poplačano z nagrado.
KUJNSKI FUREŽ	Zaklajnšek, Uga, sosede	Drevenik	Razkritje prepovedanega ravnanja.
O ŽIVALIH, KI SO ODŠLE V LEMBERG ZA GODCE	osel, pes, mačka, petelin, gospodar, razbojniki	Lemberg	Če nisi več koristen, se te hočejo odkrižati.
ŠALJIVE ZGODBE O LEMBERŽANIH	Lemberžani, lembrški župan, berač	Lemberg	O človeški nespameti – kozjanski Butalci.
BOČKA UGANKA	kmet, grajska gospoda, beračica	Boč	Iznajdljivost je koristna.

Miha in njegova mama v ljudski pripovedki Topli potok

Bočka vila

Lutkarji na delu

Bočki zmaj

dovolj že pozitivni nagovor pred začetkom: »**Želim vam povedati, kako je bilo nekoč, ko je**«; v njihovih očeh sem videla radovednost in željo po novi pripovedi. Niti enkrat ni bil odziv učencev na besedilo negativen, zato ni bilo težko nadaljevati s pripravo na poslušanje in ugodno recepcijo za pripovedovanje kratkih zgodb. Vse pripovedi sem interpretativno pripovedovala in s tem učencem omogočila stik z živim besedilom in sestavljanje besedilnega pomena. Ko sem ista besedila pripovedovala staršem, mi je bilo težje. A tudi oni so bili polni pričakovanj, pozitivne motivacije, terjali so dodatne razlage o nastanku pripovedi, pri čemer sem si pomagala z zgodovinskimi in pokrajinskimi značilnostmi kraja. Začutili smo, kako so pripovedi na preprost način podajale in razlagale zahtevne stvari. Učenci tega na začetku niso zahtevali.

Pri čustvenem odmoru, urejanju vtisov in odzivov na besedilo sem zaznala napetost ali olajšanje, odvisno od razpleta. Izjemno kritično so se odzivali na gospodarja, ki je bil nepravilen do živali, saj jih je odgnal, ko so mu zaradi starosti odslužile.² Vznemirili so se tudi ob neposlušnih Formilčanih, ki jih je berač prišel trikrat opomniti, preden so bili kaznovani. Oboževali so velikana, ker je zmozel naenkrat pojesti cel lonec krompirja. Pozitivno so doživljali tudi razbojnico Špelko in njene pajdaše, čeprav so ugrabili grofovega sina,

saj so jo doživljali kot junakinjo, poglavarko, in bili na moč razočarani nad njenim tragičnim koncem – bila je namreč obglavljena. Z navdušenjem so se odzivali na lembrške dogodivščine. Do lintvarja so čutili strahospoštovanje. Najbolj empatično so se odzivali na Jankovo zgodbo, zato jih je pozitiven razplet pomiril in osrečil. Povratno informacijo sem oblikovala glede na razpoloženje in predlagala ponovno pripovedovanje z vključevanjem učencev in s premori ter razlago besed.

Pri poglobljanju doživetij so učenci vedno veliko govorili o besedilu, ga analizirali, izražali svoja mnenja o njem, se vživljali v književne osebe, primerjali so jih s podobnimi knjižnimi junaki, vrednotili njihova dejanja in sintetizirali nove rešitve, razplete ... Poustvarjali smo tudi pisno in seveda večino pripovedi spremenili v dramsko obliko ter celo v lutkovno predstavo. Spodbujali smo domišljijo in ustvarjali skupaj s starši, naloge so bile pestre in uspešno izpeljane. Večkrat ko smo pripovedovali določeno pripoved, več podrobnosti so zaznali in vedno bolj razumeli ravnanja določenih posameznikov in tvorili odlične dialoge v dramatizacijah. Na ta način so ponotranjili vse pripovedi in jih na zaključku uspešno predstavili.

Timsko delo je bilo pri izvedenih dejavnostih nepogrešljivo, saj je bila pot do cilja dokaj neznana, treba je bilo iskati načine, kdaj in kako uresničiti

² Toda po drugi strani niso obsojali poboja starega in odsluženega konja, saj sta bila njegova gospodarja prej predstavljena kot simpatična kmeta v pripovedni razlagalni ljudski pesmi, ki so jo tudi spoznali.

Mame pri ustvarjanju lutkovnega gledališča

Ustvarjalna delavnica

Starši – pripovedovalci ljudske pripovedi

Velikan in Špelka v družbi pripovedovalk in igralcev

Vrtačasta vas Formile na Boču

zastavljene cilje. Člani tima, ki je štel šest učiteljev in petnajst učencev s starši, smo se razlikovali po starosti, sposobnostih, znanju, vedenju in interesih za projekt.

Starši so na začetku sicer z velikimi pričakovanji in zanimanjem potrdili svoje sodelovanje pri projektu. Toda pred prvimi vajami za javno predstavitev so se v meni na podlagi izjav učencev porodili dvomi, ali nam bo v resnici uspelo združiti moči. Na prvih vajah sem se olajšano lahko prepričala, da mislijo resno. Imeli smo deset neformalnih popoldanskih druženj v obliki ustvarjalnih delavnic ali gledaliških vaj, kjer so bili prisotni oboji, starši in učenci, in so trajala približno dve polni uri. Čeprav v projektu sodelujoči učenci in starši niso imeli izkušenj s pripovedovanjem umetnostnih besedil na pamet, so procesno razvijali osnovne pripovedovalske veščine ter se z javnim nastopanjem kalili kot pripovedovalci, igralci, scenaristi, povezovalci, pevci in poznavalci ljudskega izročila iz domačega okolja.

Rezultati projekta

Projekt ohranjanja ljudskega slovstva iz domačega kraja smo uspešno vključili ne samo v pouk književnosti, ampak smo ga dobesedno živeli skozi celo šolsko leto in bo še dolgo odmeval v nas. Vse, kar smo naredili, smo delali z vsemi čuti, podoživljali, beležili, snemali, fotografirali, preverjali ... S tem smo zagotovo vplivali na trajnost znanja vsakega posameznika, ki so se ga

pripovedi dotaknile. Izboljšali smo ne samo poznavanje ljudskih pripovedi iz našega okolja, ampak spodbudili tudi drugačno doživljanje domačega kraja, njegovih pokrajinskih in kulturnih značilnosti. Ugotovili smo, da ljudje v našem okolju še vedno živijo v sožitju z naravo, toda manj kot nekoč, ko so bili od nje odvisni prav vsak dan, ne da bi si znali pojasniti pojave, ki so zanje značilni. Spoznavanje pokrajinskih značilnosti je projekt zagotovo še dodatno obogatilo. Njihovi odzivi so me prepričali, da ljudsko izročilo nagovarja tudi sodobnega človeka.

V prazničnem decembru so se nam pridružili ne le starši, ampak tudi stari starši. Marija Bah pa ni bila z nami le kot babica dveh učenk, ampak tudi kot članica amaterskega gledališča v domačem kraju, ki je s svojo duhovitostjo in sproščenostjo popestrila našo gledališko delavnico. Z učenci smo uživali v narečnem govoru. Nastale so zanimive končne predstavitve.

Že marca, ko smo premierno predstavili gledališko uprizoritev petih ljudskih pripovedi, smo doživeli svojevrstno krono projekta. Starši in učenci so pridobili veščine javnega nastopanja, obenem okrepili lastno samopodobo in ustvarjali skupne spomine. Priznali so, da so imeli tremo pred svojim nastopom in nastopom svojega otroka, po prireditvi pa zagotovili, da je bilo čarobno, da so bili ponosni nase in na druge in da bi kaj podobnega še kdaj ponovili. Ponosna sem bila predvsem na učence, ki so drugače zadržani in redkobesedni, na

Avtorica z mladimi ustvarjalci

Zaklajnske in Uga

Učenci POŠ Kostrivnica pojejo ljudsko pesem Kujnski furež

naši prireditvi pa jih skoraj ni bilo mogoče prepoznati; pogumno, doživeto in odločno so opravili svoj del.

Zagotovo moram za uspešnost projekta poleg pripravljenosti naših staršev izpostaviti še podružnično šolo, ki s svojimi 40 učenci, za razliko od centralne šole s približno 500 učenci, diha kot velika družina. Tudi to je imelo po mojem velik vpliv na globino našega projekta in uspešnost izvedbe od začetka do konca. Medsebojno spoštovanje, pomoč in podpora so se odražale prav na vsakem koraku našega ustvarjanja.

Omeniti je treba tudi plodno sodelovanje s folkloristko Katarino Šrimpf in Antonom Gričnikom, ki je zbral več tisoč zgodb ljudskega slovstva, vse od Pohorja do Haloz ter Kozjanskega; oba sta bila osrednja gosta na marčevskem dnevu šole, ko sta nam predstavila poklica etnologinje in zbiratelja ljudskega izročila ter nas opomnila, da bi bilo naše življenje prazno, če se ne bi spominjali preteklosti.

Nastale vire smo shranili v posebni škatli – časovni kapsuli, ki je na voljo uporabnikom šolske knjižnice. Zaključek projekta smo vsi sodelujoči v projektu 21. 6. 2016 okronali s kulturno-literarnim pohodom po bočjih poteh in poiskali skoraj vse kraje dogajanja, ki smo jih skozi pripovedi spoznali.

ZAKLJUČEK PROJEKTA

Priznam, da je končna podoba projekta presegla moja pričakovanja, kar me nenazadnje navdaja z osebnim zadovoljstvom in mi vliva dodatno motivacijo za tovrstno delo z učenci. Projekt bi bilo nedvomno mogoče izpeljati tudi drugače, naša uresničitev je le ena od številnih idej, kako ohranяти ljudsko izročilo, njeno modrost, magičnost ter pristnost. Gotovo pa tudi v prihodnje ne bom spreminjala svojega osnovnega izhodišča o tem, da moram kot učiteljica bolj avtonomno posegati po ljudskem izročilu, o katerega pomenu priča celotno moje delo, saj z izbiro književnih besedil vplivamo na nacionalno zavest učencev ter krepimo moralna in etična načela.

Pripovedovalka zgodb potrebuje vsaj enega poslušalca, jaz sem imela to srečo, da je bilo poslušalcev vedno več in s tem tudi vedno več pripovedovalcev. Zavedam se, da bi drugače moje zgodbe odnesel veter in bi pozabljene padale na golo, pusto zemljo.

Viri in literatura:

Bahar, I. (2013). *Kraške jame Boča in Formilske doline*. Raziskovalna naloga Zemljepisnega krožka s petimi jamarskimi zapisniki za Jamski kataster pri Inštitutu SAZU za raziskovanje krasa. Rogaška Slatina: VIZ II. OŠ.

Bahar, I. (2016). *Polgoli kras Malotravnške doline*. Raziskovalna naloga Zemljepisnega krožka. Rogaška Slatina: VIZ II. OŠ.

Bogataj, J. (2011). *Slovenija praznuje: sodobne šege in navade na Slovenskem*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Čakš, M. (2012). *Kostrivnica skozi čas*. Podplat: samozal. Marija Čakš.

Družkovič, M., Družkovič, J. (2014). *Izgubljeni zaklad*. Kostrivnica: Kulturno-prosvetno društvo.

Goljevšček, A. et al. (2006). *Sedi k meni, povem ti eno pravljico: za ohranjanje slovenskega izročila: zbornik za ohranjanje slovenskega izročila: priročnik za pripovedovanje pravljic 1*. Maribor: Mariborska knjižnica.

Gričnik, A. (1998). *Farice: haloške folklorne pripovedi*. Ljubljana: Kmečki glas.

Gričnik, A. (2015). *Coprnice so v flaši: tisoč in ena folklorna pripoved med Pohorjem in Haložami, med Celjem, Mariborom in Ptujem*. Maribor: Mariborska literarna družba.

Kelemina, J. (1997). *Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva z mitološkim uvodom*. Bilje: Studio Ro. Humar.

Kobe M. (1999). *Sodobna pravljica*. Maribor: Mariborska knjižnica (revija Otrok in knjiga).

Kordigel Aberšek, Metka, 2008: *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kos, J. (1991). *Književnost: Učbenik literarne zgodovine in teorije*. Maribor: Obzorja.

Kukovec, Doroteja (2009). *O primernosti literarnodidaktičnih metod za šolsko interpretacijo Exuperijevega Malega princa*. Diplomsko delo. Maribor: Pedagoška fakulteta. Dostopno na <https://dk.um.si/Dokument.php?id=10110> (20. 5. 2016)

Kunaver, D. (2011). *Spletna knjigarna Dušice Kunaver*. Dostopno na: <http://kunaver.com/ljudsko-izrocilo/> (14. 5. 2016).

Kuret, N. (1954). *Šaljive zgodbe o Lemberžanih*. Maribor: Državna založba Obzorja.

Podbevšek, K. (2006). *Govorna interpretacija literarnih besedil*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.

Program osnovna šola. Slovenščina. Učni načrt (2011). Ljubljana: MIZŠ, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf (14. 5. 2016).

Saksida, I. (2008). *Poti in razpotja didaktike književnosti*. Mengeš: Izolit.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2014). Dostopno na: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=ljudsko+izro%C4%8Dilo&hs=1 (17. 5. 2016).

Stanonik, M. (1980). *Slovensko ljudsko izročilo*. V: Baš A. (ur.) *Ustno slovstvo*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Stanonik, M. (1999). *Slovenska slovstvena folklor*. Ljubljana: DZS.

Stanonik, M. (2003). *Slovenske povedke iz 20. stoletja*. Ljubljana: Mohorjeva družba.

Stanonik, M. (2006). *Slovstvena folklor* v domače okolju. Ljubljana: DZS.

Stanonik, M. (2012). *Pravljica kot folklori žanr*. Maribor: Mariborska knjižnica (revija Otrok in knjiga).

Starovasnik, E. (1960). *Topli potok*. Knjižnica Čebelica, knj. 56. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Šrmpf, K. (2015). *Ustno izročilo in kulturni spomin v Zgornjem Obsotelju*. Doktorska disertacija. Nova Gorica: Fakulteta za podiplomski študij. Dostopno na: <http://repositorij.ung.si/Iskanje.php?type=napredno&lang=slv&stl-0=Avtor&niz0=Katarina+%C5%A0rmpf> (20. 10. 2015).

